

Tadeusz Grabarczyk

---

ekst laudacji wygłoszonej w dniu 4
czerwca 2012 r. z okazji odnowienia
doktoratu Uniwersytetu Łódzkiego
profesora Jerzego Kmiecńskiego

Przegląd Nauk Historycznych 11/1, 215-218

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

nia mu w 1990 r. stopnia doktora habilitowanego. W 1992 r. Jerzy Kmiecński został nominowany na stanowisko profesora nadzwyczajnego, a w 1997 r. otrzymał tytuł naukowy profesora.

W latach 1993–1997 sprawował funkcję kierownika Katedry Archeologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, gdzie już wcześniej prowadził gościnnie wykłady. Jednocześnie w 1994 r. stworzył na Uniwersytecie Łódzkim Ośrodek Badań i Studiów Wschodu. Ośrodek ten wkrótce przekształcił się w Katedrę, a następnie, dzięki inicjatywie profesorów Waldemara Michowicza i Jerzego Kmiecńskiego, połączył się z innymi (podobnie zorientowanymi) katedrami i zakładami w Instytut Studiów Międzynarodowych. Profesor Jerzy Kmiecński został jego wicedyrektorem, pełniąc tę funkcję do roku 1998. Obecnie Profesor pracuje w Katedrze Systemów Politycznych, gdzie prowadzi seminarium doktoranckie nt. *Państwa i narody w procesie transformacji*. Nie odszedł też, wbrew pozorom, od archeologii, którą wciąż wykłada w Akademii Humanistycznej im. A. Gieysztorą w Pułtuskach.

TADEUSZ GRABARCZYK
UNIwersytet Łódzki

**Tekst laudacji wygłoszonej
w dniu 4 czerwca 2012 r. z okazji odnowienia
doktoratu Uniwersytetu Łódzkiego
profesora Jerzego Kmiecńskiego**

Magnificencjo,
Szanowni Doktorzy,
Państwo Dziekani,
Drodzy Goście

Zebraliśmy się aby dzisiaj (4 czerwca 2012 r.) uhonorować naszych starszych kolegów stosownymi dyplomami z okazji 50. rocznicy obrony prac doktorskich. Jednym z nich jest archeolog, profesor Jerzy Kmiecński.

Profesor dr hab. Jerzy Kmieciński urodził się 8 listopada 1927 r. w Piotrkowie Trybunalskim. Studiował archeologię na Uniwersytecie Łódzkim pod kierunkiem prof. Konrada Jażdżewskiego. Już w trakcie studiów pracował jako asystent – w latach 1948–1950 – przy programie *Badań nad początkami Państwa Polskiego*, uczestnicząc jako jeden z zastępców prof. Jażdżewskiego w ekipie badającej wczesnośredniowieczny Gdańsk. Następnie profesor powierzył mu kierowanie wykopaliskami na cmentarzysku wczesnośredniowiecznym w Lutomierniku. W latach 1951–1952 był asystentem w Muzeum Archeologicznym w Łodzi.

Pracę magisterską *Organizacja społeczna rybaków gdańskich w XII-XIII wieku*, zrealizowaną pod kierunkiem prof. Jażdżewskiego, obronił w Łodzi w 1952 r. Wtedy też powierzono mu pełnienie obowiązków inspektora-rzeczoznawcy zabytków archeologicznych przy Ministerstwie Kultury i Sztuki na województwo łódzkie, bydgoskie i gdańskie (1952–1956).

W latach 1956–1968 Profesor Kmieciński pracował na stanowisku starszego asystenta, a następnie adiunkta w Katedrze Archeologii UŁ i wtedy to skierował swoje zainteresowania na okres lateński i rzymski, zwłaszcza na problemy migracji grup ludzkich, m.in. wędrowek Gotów. W tym czasie rozpoczął i kierował badaniami wykopaliskowymi w Węsiarach i Odrach. Przez trzy semestry w latach 1959–1960 przebywał jako asystent na Uniwersytecie w Bonn, zbierając materiały do pracy doktorskiej. Uzupełnieniem studiów zagranicznych były wyjazdy do Szwecji, Norwegii i Danii. W 1962 r. obronił pracę doktorską *Zagadnienie tzw. kultury godzko-gepidzkiej w starszym okresie rzymskim*.

W 1969 r. został powołany na stanowisko docenta w Katedrze Archeologii UŁ, na którym pozostawał do 1992 r. Wówczas rozpoczął realizację projektu badawczego *Dynamika zmian środowiska kulturowego i naturalnego na Pomorzu Wschodnim w pradziejach i we wczesnym średniowieczu*. W ramach tego programu kierował badaniami zarówno cmentarzyska w Odrach, jak i grodziska w Raciążu i jego okolicy. W roku 1972 objął stanowisko kierownika Katedry Archeologii UŁ (był nim do roku 1992), poświęcając całe lata działalności organizacyjnej, owocującej znacznym wzrostem liczby personelu placówki, co umożliwiło potem powstanie Instytutu. Zorganizował działające do dzisiaj dwie stacje archeologiczne w Białych Błotach i w Klonowicach na Pomorzu. Zainicjował projekt badawczy *Peregrinatio Gothica*, którego wyniki były przedstawiane na

konferencjach w ramach UNESCO w Sztokholmie, Białych Błotach, Santiago de Compostela, Bonn i Brnie.

W latach siedemdziesiątych realizował nowatorski projekt *Mechanizacja archeologicznych prac polowych* i uczestniczył w programach badawczych: *Bilans wodny wybranych regionów nadbałtyckich w przeciągu ostatnich 15 000 lat*, koordynowanym przez Uniwersytet w Lund oraz *Krajobrazotwórcza rola człowieka w pradziejach*, realizowanym wraz a antropologami i paleobotanikami.

W 1986 r. Profesor Kmiecński zainicjował, wraz z profesorem Gerardem Pereira z Uniwersytetu Santiago de Compostela, projekt badawczy *Procesy celtyzacji i romanizacji na zachodnich i północnych peryferiach cywilizacji śródziemnomorskiej*. W ramach tego programu, wraz z zespołem Katedry Archeologii, prowadził badania na terenie hiszpańskiej Galicji oraz na Pomorzu Wschodnim.

W latach 1984–1987 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Filozoficzno-Historycznego UŁ.

Wielotorowa i wieloaspektowa działalność naukowa J. Kmiecńskiego doprowadziła go do refleksji z dziedziny historii myśli społecznej – na temat oddziaływania archeologii i nauk pokrewnych na kształtowanie się nacjonalizmu i poczucia narodowego, w wyniku czego powstała książka *Nacjonalizm w germanoznawstwie niemieckim w XIX i początkach XX wieku*. Stała się ona podstawą do nadania mu stopnia doktora habilitowanego w 1990 r. W roku 1992 został nominowany na profesora nadzwyczajnego, a w roku 1997 otrzymał tytuł naukowy profesora tytularnego.

W 1993 r. powołano go na kierownika Katedry Archeologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, gdzie już wcześniej prowadził wykłady. Funkcję tę pełnił do roku 1997.

W 1994 r. stworzył na Uniwersytecie Łódzkim Ośrodek Badań i Studiów Wschodu. Ośrodek przekształcił się wkrótce w Katedrę, a następnie, dzięki inicjatywie profesorów Kmiecńskiego i Waldemara Michowicza, połączył się z innymi – podobnie zorganizowanymi – Katedrami i Zakładami, np. Badań Brytyjskich, Amerykańskich, Niemcoznawczych, żeby utworzyć Instytut Studiów Międzynarodowych. Profesor Kmiecński został jego wicedyrektorem, pełniąc tę funkcję do roku 1998. Instytut w roku 2000 przekształcił się w Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych, a Profesor przeszedł do Katedry Systemów Politycznych Instytutu Studiów Politycznych, gdzie razem z profesorem Alicją Stępień-Kuczyńską prowadził seminarium doktoranckie *Państwa i narody w procesie transformacji*. Nie przerywając działalności w ISP, nawiązał współ-

pracę z Instytutem Antropologii i Archeologii Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztor w Pułtusk.

Od 1995 r. uczestniczy też w międzynarodowym programie badawczym *Przemiany ekologiczne a biokulturowa adaptacja człowieka*.

Od roku 1997 profesor Kmiecński kieruje międzynarodowym programem swojego autorstwa *Drogi handlowe i szlaki pielgrzymie jako czynnik integracji europejskiej*, realizowanym w ramach współpracy z Compostela Group of Universities. Jego podsumowaniem była książka, wydana pod jego redakcją, *Trade routes and pilgrimage trails as a factor of integration*. Niedawno zainicjował nowy międzynarodowy program *Uniwersytety europejskie i ich rola w tolerancji*.

Profesor Kmiecński był redaktorem serii „Archaeologia Baltica” (1977–1992), „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Archaeologica” (1985–1991), periodyku „Eastern Review” (od 1997) oraz redaktorem syntezy *Pradzieje ziem polskich*, t. I, część 1–2.

Za działalność naukową i społeczną został wyróżniony m.in. Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, medalem UMCS Nauka w Służbie Ludu i medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Łódzka archeologia ma wiele do zawdzięczenia Profesorowi. Jego niespożyta energia nie zgasła z chwilą przejścia na emeryturę. Jest nadal badawczo i twórczo czynnym uczone. I wiele jeszcze z tego skorzystamy.

Ad multos annos Panie Profesorze!

TADEUSZ GRABARCZYK

UNIwersYTET ŁÓDZKI

Życiorys naukowy profesora Stanisława Mariana Zajączkowskiego

---

Stanisław Marian Zajączkowski urodził się 7 lipca 1931 r. we Lwowie. Jest synem Stanisława Franciszka i Marii z Kramerów. Wraz z objęciem przez ojca w 1932 r. Katedry Historii Średnio-